

Să modelăm o Tranziție Justă.

*Un manifest pentru plasarea drepturilor
muncitoarelor în centrul acțiunii climatice
echitabile*

Intro.

Imaginați-vă o industrie a modei care este echitabilă și care pune oamenii deasupra profiturilor. Mai departe, imaginați-vă că acest sistem al modei (eng. fashion system) reușește să satisfacă într-un mod adecvat nevoile tuturor, fără a exploata muncitorii sau a dăuna mediului. Această situație este posibilă – dar numai dacă revendicăm și apărăm împreună drepturile noastre la o viață decentă și un viitor locuibil. Acest manifest conturează viziunea noastră comună pentru un sistem de modă echitabil, care creează și protejează locuri de muncă demne, sensibile și reziliente la schimbările climatice, pe o planetă sănătoasă.

Standarde de viață scăzute. Temperaturi globale în creștere. Violență de gen și rasă. Colaps ecologic.

Cele mai mari provocări ale timpului nostru își au rădăcinile în exploatarea oamenilor și a planetei pentru profitul câtorva. Astăzi, industria modei funcționează pe baza unui dezechilibru global de putere și bani, perfecționat de secole de colonialism și imperialism. Cele mai bogate companii de modă își sporesc bogățiile, în timp ce milioane de muncitoare din industria confecțiilor – o mare parte femei – sunt subplătiți, suprasolicitați și lipsiți de protecție.

Brandurile de modă produc în fiecare an miliarde de articole de haine prin exploatarea muncitoarelor și a resurselor naturale. Modelele lor de supraproducție epuizează solurile, otrăvesc apele, poluează aerul, alimentează defrișările, cauzează pierderea biodiversității și emit gaze cu efect de seră care încălzesc planeta. Între timp, gropile de gunoi și râurile sunt pline cu haine abia purtate, iar această situație împovărează comunitățile cu deșeuri textile poluante.

Criza climatică și ecologică nu este o amenințare dintr-un viitor îndepărtat. Ea este deja pe loc și contribuie la adâncirea inegalităților. Aceleași muncitoare care se abia de supraviețuiesc prin munca lor sînt și cele care plătesc cel mai mare preț al dezastrului climatic.

Inundațiile, incendiile, furtunile și valurile de căldură contribuie la lichidarea unor locuri de muncă și pun în pericol sănătatea și siguranța muncitoarelor. Țintele de producție, cu ambiții excesive, devin tot mai greu de atins în condiții de vreme extremă. Salariile de sărăcie și absența protecției sociale sînt cauze care le fac pe muncitoare vulnerabile în momentele cînd se întîmplă dezastrurile naturale. Atacurile împotriva sindicatelor reduc la tăcere revendicările muncitoarelor.

Schimbarea este posibilă, dar cele mai multe „soluții climatice” promovate intens de guverne și branduri de modă le lasă pe muncitoare într-o situație și

mai rea. Locurile de muncă se pierd, salariile rămân neplătite, iar muncitoarele sînt excluse din deciziile despre viitorul lor, decizii care le modelează viețile chiar astăzi.

Știm că nu putem repara actuala industrie a modei, care a fost programată din start să funcționeze cu defecte. În schimb, putem construi un nou sistem de modă echitabil, unul care **plasează în centrul activității sale demnitatea muncitoarelor și grija pentru restaurarea planetei noastre**. Această schimbare nu se va produce peste noapte. Ea va necesita o combinație de reforme pe termen scurt și transformări sistemice pe termen lung. Aceste două direcții de schimbare se sprijină reciproc în lupta noastră continuă pentru o industrie a modei echitabilă.

Manifestul nostru conturează un set de principii pentru **un sistem de modă echitabil**, care trebuie să stea la baza oricărei acțiuni privind viitorul modei.

Un sistem de modă echitabil este unul care:

- oferă locuri de muncă decente, o calitate ridicată a vieții și drepturi egale tuturor muncitoarelor de-a lungul lanțului de aprovizionare;
 - asigură dreptate în toate formele sale – socială, economică, de gen și climatică – acum și în viitor;
 - redistribue bogăția în mâinile muncitoarelor;
 - garantează că costurile adaptării la criza climatică și costurile atenuării efectelor schimbărilor climatice sunt împărțite în mod echitabil;
 - este construit în baza deciziilor luate de și împreună cu muncitoare;
 - repară natura și funcționează în limitele planetare;
 - reduce supraproducția concomitent cu creșterea securității și siguranței locului de muncă;
 - atrage la răspundere companiile și directorii acestora pentru orice prejudiciu cauzat;
 - implementează noi modalități echitabile de a produce, transporta, vinde, utiliza și valoriza hainele;
- este construit printr-o mișcare de putere colectivă și solidaritate globală.

Viziunea noastră imaginează o tranziție spre un sistem de modă echitabil în care...

#1 Munca decentă este garantată pentru toate muncitoarele, indiferent de locație sau tipul de muncă.

Un sistem de modă echitabil are la bază demnitatea, dreptatea și echitatea pentru toate muncitoarele. Toate muncitoarele actuale și viitoare au dreptul la condiții de muncă decente, sigure și sănătoase, libere de hărțuire, abuz și violență de gen. Drepturile muncitoarelor trebuie respectate de-a lungul întregului lanț de aprovizionare, împuternicind persoanele care confecționează, vând cu amănuntul, colectează, sortează, distribuie, repară și scot din circuit hainele. Aceste drepturi se vor aplica tuturor muncitoarelor, indiferent de rasă, gen, clasă socială, vârstă, orientare sexuală, capacitate fizică, statut de migrant, statut de angajat, tip de contract sau loc de muncă. Munca decentă este garantată astăzi, pe parcursul tranziției spre un sistem de modă echitabil, dar și în viitor.

#2 Mecanismele de protecție socială universală asigură pentru toate muncitoarele posibilitatea de a trăi vieți demne și adaptate la schimbările climatice.

Guvernele și companiile trebuie să adapteze locurile de muncă pentru a le proteja pe muncitoare de impactul direct ale unui mediu în continuă schimbare. Sistemele de protecție socială universală sporesc nu doar reziliența muncitoarelor, dar și reziliența noastră colectivă la schimbările sociale și climatice. În sistemul de modă echitabil toată lumea are concediu medical, concediu de maternitate, indemnizație de concediere, fonduri de pensii și beneficii de șomaj la care poate apela. Cheltuielile publice vor servi oamenii prin facilitarea protecției sociale, a drepturilor muncitoarelor și a salariilor decente, în loc să finanțeze prejudicii sociale și de mediu. Legile și acordurile obligatorii cu brandurile (precum [Acordul Internațional](#)) responsabilizează brandurile pentru bunăstarea și siguranța muncitoarelor. Pe lângă plățile efectuate de furnizorii lor, brandurile contribuie financiar și pentru sistemele publice de protecție socială din țările din care se aprovizionează.

#3 Mijloacele de trai ale muncitoarelor au prioritate față de profiturile companiilor.

Un sistem de modă echitabil îmbogățește viețile muncitoarelor, ale familiilor lor și ale comunităților locale. Bogăția industriei este distribuită echitabil, prin prioritizarea nevoilor oamenilor și ale mediului în raport cu profiturile directorilor executivi și ale acționarilor. Implementarea salariilor de trai decent universale le-ar permite tuturor muncitoarelor să-și permită acoperirea costurilor pentru necesitățile vieții și să facă economii. Companiile și proprietarii

lor vor plăti o cotă echitabilă de impozite de-a lungul întregului lanț de aprovizionare, facilitând astfel protecție socială pentru toată lumea și adaptarea la un climat în schimbare. Investițiile publice și private vor evita de companiile care profită din prejudicii și vor finanța organizații care adoptă noi modele de îngrijire, echitate și dreptate. Companiile vor include salariile de trai decent, protecția socială și adaptarea la schimbările climatice în practicile lor de achiziții. Tranziția spre un sistem de modă just trebuie să fie finanțată în mod echitabil. Companiile și țările responsabile istoric pentru criza climatică trebuie să suporte costurile adaptării și atenuării.

#4 Toată lumea trebuie să aibă un cuvânt de spus în deciziile care îi afectează viața.

Persoanele care confecționează, vând cu amănuntul, colectează, sortează, distribuie, repară și scot din circuit hainele trebuie să aibă un loc la masa la care se iau deciziile. Trebuie să avem posibilitatea să ne organizăm liber în sindicate independente și mișcări sociale pentru a negocia condiții de muncă mai bune și protecție împotriva schimbărilor climatice. Muncitorii trebuie să aibă un control mai mare asupra locului lor de muncă pentru a-și determina condițiile de muncă. Educația cu privire la drepturile lor le pregătește mai bine pe muncitori să apere și să promoveze aceste drepturi. Instruirile privind provocările climatice și ecologice le vor sprijini pe muncitori să participe la luarea deciziilor despre viitorul industriei – în fiecare etapă. Redistribuirea profiturilor și respectarea limitelor planetare vor fi facilitate de legi solide în domeniul muncii, acorduri de negociere colectivă și dialog social. Oricine trebuie să se poată exprima fără teamă de represalii.

#5 Producția de îmbrăcăminte satisface nevoile tuturor, respectând totodată limitele planetare.

Pământul nu poate susține modelul actual de producție în masă, bazat pe extracție și exploatare intensivă a resurselor naturale și mode temporare. Într-un sistem de modă echitabil, brandurile de modă sunt responsabile pentru întregul ciclu de viață al produselor lor, de la materiile prime până la sfârșitul duratei de viață. Îmbrăcămintea trebuie să fie de calitate superioară și să fie concepută pentru a rămâne în circulație și rareori aruncată. Brandurile vor finanța sisteme de gestionare a deșeurilor și vor proteja muncitorii și comunitățile acestora împotriva impacturilor de mediu și de sănătate ale deșeurilor textile. Utilizarea resurselor trebuie să fie determinată de nevoile globale și locale reale. Producția echitabilă de îmbrăcăminte trebuie să nu se limiteze doar la minimizarea amprentei climatice și ecologice – ea va promova în mod activ o relație restauratoare cu Pământul și toate speciile sale vii.

#6 Munca decentă, securitatea locului de muncă și salariile cresc pe măsură ce volumele de producție scad.

Prețurile hainelor trebuie să reflecte costul real al muncii, și trebuie să declanșeze o creștere a salariilor de trai decent și o scădere a orelor suplimentare și a volumelor de producție. Modelele de producție mai lentă vor la baza unui sistem de modă echitabil pentru a minimiza emisiile, pentru a opri încălzirea globală și a restaura biodiversitatea. Guvernele vor co-dezvolta planuri pentru transformarea producției de îmbrăcăminte. Toate schimbările vor fi negociate cu atenție împreună cu muncitoarele și sindicatele lor pentru a preveni pierderi bruște de locuri de muncă, închideri de fabrici și insecuritate a veniturilor. Garanțiile salariale, protecția socială și traiectoriile alternative de angajare asigură o mai mare securitate a locului de muncă. Muncitoarele trebuie să primească notificare prealabilă cu privire la închiderile de fabrici și au dreptul la indemnizație de concediere. Planurile responsabile de închidere a companiilor vor garanta că nimeni nu este lăsat în urmă.

Oportunitățile de recalificare și perfecționare trebuie să ofere muncitoarelor locuri de muncă mai sigure, mai reziliente la schimbările climatice, sau alternative de angajare, pe măsură ce industria răspunde unei clime în schimbare. Relațiile comerciale și sprijinul internațional încurajează țările producătoare să-și consolideze propria putere economică în alte sectoare, pentru a facilita echitatea globală în crearea de noi locuri de muncă verzi. Brandurile globale, furnizorii, investitorii și guvernele își asumă responsabilitatea comună pentru protejarea locurilor de muncă, oferind, pe termen lung, oportunități de aprovizionare și recalificare.

#7 Companiile trebuie atrase la răspundere pentru orice prejudiciu cauzat.

Angajamentele voluntare nu vor oferi dreptate; doar regulile globale obligatorii din punct de vedere juridic vor face acest lucru. Un sistem de modă echitabil atrage companiile la răspundere juridică și financiară pentru orice prejudiciu pe care îl cauzează direct sau indirect. Obligația companiilor față de muncitoare trebuie să se extindă pe întreg lanțul lor de aprovizionare și pe întreaga durată de viață a produselor lor. Responsabilitatea trebuie să fie una comprehensivă, și să facă brandurile de modă responsabile în mod solidar pentru operațiunile furnizorilor lor, indiferent de locul unde se află sediul lor principal. Toate brandurile vor evalua periodic lanțul lor de aprovizionare pentru a identifica și preveni orice riscuri privind drepturile omului și pentru a remedia încălcările drepturilor. Legile obligatorii privind transparența trebuie să faciliteze analiza minuțioasă a afirmațiilor, politicilor și practicilor de afaceri ale companiilor.

Un sistem de modă echitabil nu doar previne prejudiciile viitoare; el repară daunele din trecut și redresează dezechilibrele globale de putere. Brandurile de modă trebuie să plătească reparații pentru nedreptățile istorice împotriva muncitoarelor și să remedieze orice caz de abuz, inclusiv încălcările actuale și viitoare ale drepturilor muncii și prejudiciile cauzate de *maladaptare*. Orice muncitoare poate face cu ușurință apel la justiție fără teamă de represalii. Autoritățile naționale în domeniul muncii trebuie să fie bine finanțate pentru a monitoriza eficient industria modei și a se asigura că toate companiile respectă legea.

#8 Hainele trebuie să fie apreciate ca un semn de recunoaștere pentru persoanele care le-au confecționat.

Îmbrăcămintea trebuie să satisfacă toate nevoile noastre – individuale, colective, funcționale, emoționale și creative – și nu marjele de profit ale companiilor. Schimbările în producție, salariile de trai decent și o economie colaborativă înfloritoare (eng. *sharing economy*) trebuie să crească accesibilitatea opțiunilor de modă durabilă. Garderoba trebuie alcătuită, în mod treptat, din haine produse etic, care sunt prețuite și valorizate. Hainele trebuie să fie repurtate, reparate, revândute, schimbate, dăruite și reciclate. Serviciile de croitorie, schimburile de haine, magazinele second-hand și bibliotecile de îmbrăcăminte, atelierile de reparații și educația privind îngrijirea hainelor vor contribui la menținerea acestora în circulație cât mai mult timp posibil. Publicitatea, rețelele sociale și publicațiile de modă vor promova noi aspirații: longevitatea și meșteșugul de înaltă calitate în locul tendințelor ieftine și efemere. Marketingul care stimulează exploatarea muncitoarelor și distrugerea mediului trebuie interzis. Consumul mai lent și intenționat va elibera energie pentru acțiunea colectivă și viața în comunitate. Trebuie să ne vedem pe noi înșine ca mult mai mult decât consumatori, să apreciem hainele ca formă de exprimare culturală și individuală și să respectăm munca care le-a produs.

#9 Moda echitabilă are la bază solidaritatea globală și acțiunea colectivă.

Solidaritatea este firul care îi unește pe cei care confecționează și poartă haine. Puterea noastră colectivă constă în organizarea în sindicate, sprijinirea luptelor muncitoarelor, presiunea asupra brandurilor și guvernelor pentru a susține moda echitabilă și respingerea culturii consumului de unică folosință. Construirea comunității, ajutorul reciproc și schimbul de competențe vor alimenta reziliența în lupta noastră comună pentru dreptate socială și climatică. Fiecare acțiune individuală contează, dar suntem mai puternici când acționăm împreună. Schimbarea nu începe în sălile de ședințe. Începe cu noi: cele și cei care confecționează și poartă haine.

Viitorul nostru colectiv este în mâinile noastre și îl putem modela doar noi. Fă-ți vocea auzită pentru un viitor echitabil al modei.

Semnează manifestul și angajează-te să construiești o lume care pune oamenii și planeta deasupra profiturilor.

Acest manifest a fost elaborat în consultare cu tineri și tinere, muncitoare din industria textilă și organizațiile acestora, publicul larg, Rețeaua [Clean Clothes Campaign](#) (CCC) și aliații săi. Versiunea finală a Manifestului încorporează sute de contribuții, comentarii și puncte de vedere colectate online și offline.

Mulțumim tuturor celor care au participat la acest proces și organizațiilor care au susținut viziunea noastră pentru un sistem de modă echitabil.

Cine suntem?

Suntem oameni care confecționează și poartă haine. Suntem activiste, mișcări sociale și de mediu, societate civilă, muncitoare din industria confecțiilor, sindicate, organizații pentru drepturile muncii, aliați, uniți, dincolo de granițe, în lupta pentru o lume care pune nevoile lucrătorilor și ale popoarelor în centrul preocupărilor sale. Împreună cerem un sistem de modă echitabil, care respectă drepturile lucrătorilor și restaurează natura.

**Co-funded by
the European Union**

Acest manifest a fost elaborat în cadrul proiectului **Fashioning a Just Transition (FJT)**, implementat cu sprijinul financiar al Uniunii Europene.